

Psikolojik Danışmanların Psikolojik Danışma Öz-yeterlik Algılarına İlişkin Bir Derleme Çalışması

A Review on Counseling Self-Efficacy Perceptions of Psychological Counselors

Gözde Akşab Fulya Türk

Öz. Psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterlik algıları psikolojik danışma uygulamalarının etkili bir şekilde gerçekleştirilebilmesinde önemli bir yere sahiptir. Bu çalışmada psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterlik algılarına ilişkin alanyazın derlemesi sunulmuştur. Bu kapsamda öz-yeterlik, psikolojik danışma öz-yeterliği kavramları ve bunlar üzerinde etkili olan faktörler açıklanmıştır. Ardından psikolojik danışma öz-yeterliğini konu alan yurtiçi ve yurtdışında yapılan araştırmalar, psikolojik danışma öz-yeterliğiyle ilişkili kavramlar çerçevesinden sonuçlarıyla sunulmuştur. Son olarak konu ile ilgili yapılan araştırma sonuçları dikkate alınarak psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterlik algılarını geliştirmek için neler yapılabileceğine dair önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler. Psikolojik danışma öz-yeterliği, psikolojik danışma, psikolojik danışman, psikolojik danışma uygulamaları, psikolojik danışma becerileri

Abstract. Counseling self-efficacy perceptions of psychological counselors have an important place in effective counseling practices. In this study, a review of the literature on counseling self-efficacy perceptions of psychological counselors was presented. In this context, the concepts of self-efficacy, counseling self-efficacy and the factors affecting them are explained. Then, the results of the research conducted in Turkey and abroad on counseling self-efficacy within the framework of the concepts related to counseling self-efficacy were presented. Finally, taking into account the results of the research on the subject, suggestions were made on what could be done to improve the counseling self-efficacy perceptions of the psychological counselors.

Keywords. Counseling self-efficacy, counseling, psychological counselor, counseling practices, counseling skills

Gözde AKŞAB

Cumhuriyet İlkokulu Reyhanlı/Hatay, Türkiye,
e-mail: gozde.aksab@gmail.com

Doç. Dr. Fulya TÜRK

İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi,
İstanbul, Türkiye, fulya.turk@medeniyet.edu.tr

Geliş/Received: 05 Nisan 2021/05 April 2021
Düzeltilme/Revision: 07 Mart 2022/07 March 2022
Kabul/Accepted: 14 Haziran 2022/14 June 2022

Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği
Turkish Psychological Counseling and Guidance Association

Psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterlik algıları, onların mesleklerini profesyonel ve etkili biçimde yürütebilmeleri için önemli bir kavramdır. Psikolojik danışma öz-yeterliği psikolojik danışmanın mesleğini etkin biçimde yapabilmesine, danışanlarına yardım edebilmesine, mesleğinden doyum elde edebilmesine katkı sağladığı ifade edilebilir. Psikolojik danışma öz-yeterliğine ilişkin yurtiçi ve yurtdışında alanyazında birçok farklı çalışmanın bulunmaktadır (Aladağ ve Bektaş, 2009; Balcı, 2014; Cashwell ve Dooley, 2001; Fernando, 2013; Fırıncı-Kodaz ve Vural-Batık, 2018; Friedlander, Keller, Peca-Baker ve Olk, 1986; Interiano-Shiverdecker, Foxx ve Flowers, 2019; Larson, Suzuki, Gillespie, Potenza, Bechtel ve Toulouse, 1992; Meydan, 2014; Özteke, 2011; Pamukçu, 2011; Sharpley ve Ridgway, 1993; Tang, Addison, LaSure-Bryant, Norman, O'Connel, ve Stewart-Sicking, 2004; Yaka, 2005). Psikolojik danışma alanyazını için oldukça önemli yere sahip bu kavram çok farklı çerçevelerden incelenmiştir. Çalışmaların çeşitliliği psikolojik danışma öz-yeterliği kavramının anlaşılabilmesi için gereklidir, ancak alanyazın incelendiğinde psikolojik danışma öz-yeterliği ile ilgili yapılan çalışmaların birarada sunulduğu herhangi bir derleme çalışmasına rastlanmamıştır. Bu çalışmanın amacı; psikolojik danışma öz-yeterlik kavramını ayrıntılı biçimde incelemektir. Bu çalışmada öncelikle öz-yeterlik kavramına değinilmiş, ardından psikolojik danışma öz-yeterliği kavramına ilişkin bilgiler verilerek yapılan çalışmalar derlenerek sunulmuştur. Çalışmanın son bölümünde ise yapılan araştırmaların bulgularından yararlanılarak psikolojik danışma öz-yeterliğini geliştirmek neler yapılabileceği üzerinde durulmuş ve önerilere yer verilmiştir. Bu çalışmayla psikolojik danışma öz-yeterliğe ilişkin çalışma yapacak araştırmacılara ve uygulamacı olarak çalışan psikolojik danışmanlara katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda, bu çalışmanın alan yazına önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir.

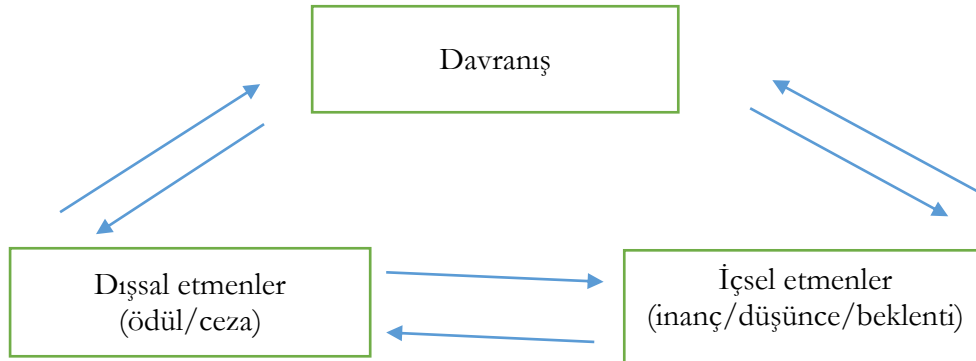
Psikolojik danışma öz-yeterliğini daha iyi anlayabilmek için öz-yeterlik kavramını incelemek gerekmektedir. Bu nedenle öncelikle öz-yeterlik kavramı, Bandura'nın karşılıklı belirleyicilik modeli ve öz-yeterlik algısı kuramsal olarak açıklanmaktadır.

Öz-yeterlik

Öz-yeterlik algısı denince ilk aklı gelen isim, Albert Bandura'dır. İlk kez Bandura (1977a) tarafından kullanılan bu kavram, karşılaşılan durumlarda yapılması gerekenlerle ilgili olarak bireyin ne kadar başarılı olacağına ilişkin

kendine olan inancını ifade eder (Bandura, 1982). Senemoğlu'na (2003) göre öz-yeterlik, bireyin karşılaştığı farklı durumlarla başa çıkma ve belirli bir işi başarma yeteneğine yönelik kendini algılama biçimidir. Bir başka tanıma göre ise öz-yeterlik, belirli bir performansın sergilenmesi için gereken planlamaların yapılmasıyla birlikte o performansın başarılı bir şekilde gerçekleşebilmesi için bireyin kendi kapasitesine olan inancı olarak ifade edilebilir (Bandura, 1977).

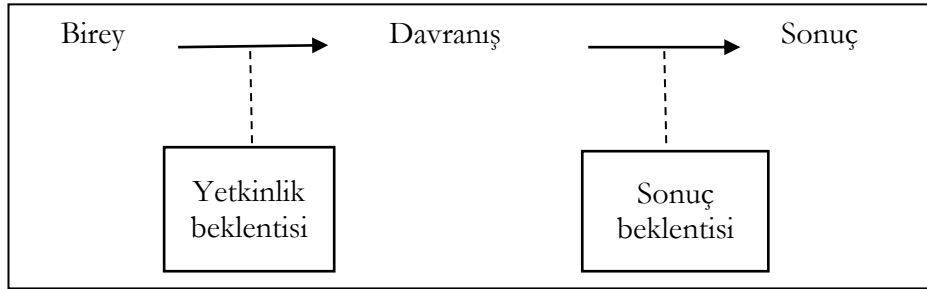
Öz-yeterlik, çeşitli faktörler üzerinde etkili olabilmektedir. Bunlardan biri bireyin sergilediği davranışlardır (Bandura, 2000). Bandura'ya göre davranışları yalnızca dışsal etmenler belirlememektedir. Davranışın belirleyicileri, hem dışsal hem de içsel etmenlerdir. Davranış, içsel etmenler ve dışsal etmenler arasında karşılıklı bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişki "karşılıklı belirleyicilik" olarak adlandırılır. İnançlar, düşünceler ve beklentiler içsel etmenleri; ödüller ve cezalar ise dışsal etmenleri oluşturur (Burger, 2006). Bandura'nın bu modeli şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1. Bandura'nın Karşılıklı Belirleyicilik Modeli (Burger, 2006)

Öz-yeterlik tarafından belirlenebilen davranışın başarılı bir şekilde ortaya konulmasında etkili olan faktörlerin olabileceği düşünülmektedir. Bandura bir davranışın başarıya ulaşmasında bilgi ve beceri dışında farklı faktörlerin etkisinin olduğunu belirtmiştir. Bunlardan ikisi, *sonuç beklentisi* ve *öz-yeterliktir* (Melchert, Hays, Wiljanen ve Kolocek, 1996). Öz-yeterlik, sonuç beklentisiyle karıştırılan bir kavramdır. Sonuç beklentisi, bireyin, eylemlerinin sonuçlarına ilişkin beklentileridir. Başka bir ifadeyle, eylemlerinin ortaya çıkaracağı sonuca ilişkin tahminidir. Öz-yeterlik ise bireyin istediği sonuca ulaşmak için gerekli

davranışları sergileme konusunda ne kadar başarılı olacağına ilişkin inancıdır (Bandura, 1977a, 1997). Bandura'nın ifade ettiği bu kavramlar şekil 2'de gösterilmiştir.

Şekil 2. Yetkinlik Beklentisi ve Sonuç Beklentisi Arasındaki Fark (Bandura, 1977b)

Öz-yeterlik Algısı

Öz-yeterlik algısı; bireyin etkinlik seçimini, bu etkinliği yapma konusunda gösterdiği çabayı, bir sorunla baş etmek için gösterdiği davranışları etkiler (Bandura, 1997). Bu noktada öz-yeterlik algısının kişinin duygusu, düşüncesi, motivasyonu ve davranışı üzerinde etkin rolü olduğu söylenebilir (Bandura, 1989a). Öz-yeterlik, bireyin işlevselliğini psikolojik süreçlerle etkilemektedir. Psikolojik süreçler; bilişsel süreçler, duyuşsal süreçler, motivasyonel süreçler ve seçim süreçleri olarak ele alınmaktadır (Bandura, 1989b, 1993; 1997):

Bilişsel Süreçler: İnsanlar, sergileyecekleri davranışları öncelikle düşünürler. Öz-yeterliği yüksek olan kişiler, başarılı oldukları senaryolara ilişkin düşünceler üretirler. Bu da gerçekten başarılı olmalarına katkıda bulunur. Öz-yeterliği düşük olan kişiler ise zihinlerinde başarısızlıkla karşılaşacaklarına dair senaryolar yazarlar. Sonuç olarak da bu olumsuz senaryo, başarılı performansın ortaya çıkmasını engeller.

Duyuşsal Süreçler: Öz-yeterlik, zor durumlar karşısında kişinin yaşadığı stres, kaygı gibi duyuşsal süreçlerde etkilidir. Öz-yeterliği yüksek olan bireylerin yaşadığı kaygı ve stres daha azdır. Öz-yeterliği düşük olan bireylere bakıldığında ise daha fazla stres ve kaygı yaşadıkları söylenebilir. Çünkü onların karşılaştıkları

güçlüklerin üstesinden gelemeyeceklerine dair inançları bulunmaktadır. Bu durum sergilenen davranış da olumsuz etkilemektedir.

Motivasyonel Süreçler: Öz-yeterlik; bireyin seçimlerini, problemlerle karşılaştığında gösterdiği çabayı ve bu çabayı sergileme noktasındaki ısrarını etkiler. Öz-yeterliği yüksek olan bireyler, karşılaştıkları durumlarla ilgili yapabilecekleri her şeyi yapmayı denerler. Sonuç olarak başarısızlık yaşasalar bile motivasyonlarını kaybetmezler, çaba göstermeye devam ederler. Çünkü bu zorlukları kendilerini geliştirmelerini sağlayacak fırsat olarak değerlendirirler.

Seçim Süreçleri: Öz-yeterlik algısı kişinin seçimlerini etkiler. İnsanlar öz-yeterliğinin düşük olduğu alanlarda değil, yüksek olduğu alanlarda davranışlar sergilemeyi tercih ederler. Öz-yeterliği yüksek olan kişiler, zor olsa bile belirli davranışları seçip başarılı olmak için çaba harcarlar.

İnsanların değişim yaratabileceklerine ilişkin inançları, onların çaba göstermeleri ve bunu sürdürmeleri üzerinde etkilidir (Burger, 2006). Öz-yeterlik algısı yüksek olan bireyler, hedeflerine ulaşmak için daha fazla çaba gösterirler. Bir engelle karşılaştıklarında sabırlı ve ısrarcı davranışlar sergilerler (Bandura, 1997). Ayrıca öz-yeterliği yüksek olan kişiler, stresle daha iyi başa çıkarlar (Bandura, 1995). Öz-yeterlik algısı düşük olan kişiler, karşılaştıkları zorluklarla mücadele etmek yerine geri çekilmeyi tercih ederler (Bandura, 1993). Amaçlarına ulaşacaklarına inanmadıkları için karşılaştıkları durumlarla baş etmeye çalışmazlar (Pajares, 1996). Bunun yanısıra, bireylerin kendi yeterliklerine ilişkin algıları gerçekte doğru olmayabilir. Gerçekçi olmayan öz-yeterlik algısına sahip kişiler, fazla sorumluluk alarak başarısızlık yaşayabilirler veya yeterli olmalarına rağmen kendilerini yeterli görmeyen bireyler potansiyellerini kullanamayabilirler (Bandura, 1986).

Öz-yeterlik algısının yüksek ya da düşük olmasında etkili olan 4 faktör vardır. Bunlar; uzmanlık deneyimleri, dolaylı yaşantılar, sözel ikna ve işlemelemdir (Bandura, 1977a, 1997; Burger, 2006):

Uzmanlık Deneyimleri: Bireyin bizzat kendi deneyimleri olduğu için öz-yeterlik algısını etkileyen en önemli faktördür. Başarılı yaşantılar öz-yeterliği olumlu etkilerken, başarısız yaşantılar olumsuz etkilemektedir. Öz-yeterlik algısı yüksek olan kişilerin daha sonra yaşadıkları başarısızlıklar, kendi yeterliklerine ilişkin algılarında çok fazla etkiye sahip değildir. Bireyler başarıları sayesinde yüksek

bir öz-yeterliğe sahip olduğunda, yeterliğe ilişkin algıları farklı durumlara da genellenebilir.

Dolaylı Yaşantılar: Bireyin öz-yeterliği üzerinde gözlemediği ya da model aldığı kişilerin başarı ve başarısızlıklarının etkili olmasıdır. İnsanlar gözlemedikleri kişilerin başarılarına/ başarısızlıklarına tanık olduklarında kendilerinin de başarabileceklerini/başaramayacaklarını düşünürler.

Sözgel İkena: Çevredeki insanların, bireyin bir işi başarıp başaramayacağıyla ilgili ifadeleridir. Bireyin başaracağına ilişkin ifadeler yüksek öz-yeterlik algısı üzerinde etkiliyken, başaramayacağına ilişkin ifadeler düşük öz-yeterlik algısı üzerinde etkili olmaktadır. Fakat bireyin bir işi başaracağına ilişkin ifadeler duyması ve o işte istenen sonuca ulaşamaması öz-yeterliği olumsuz etkileyen bir durum haline gelmektedir.

Duygusal Uyarılma: Bireyin bir davranışı sergilerken yaşadığı kaygı, stres, heyecandır. Birey, bu duyguların etkisiyle başarısızlıkla karşılaştığında başarısızlığını kaygı, stres ya da heyecanla değil, düşük öz-yeterlikle ilişkilendirir. Bu durum da öz-yeterliği olumsuz etkiler.

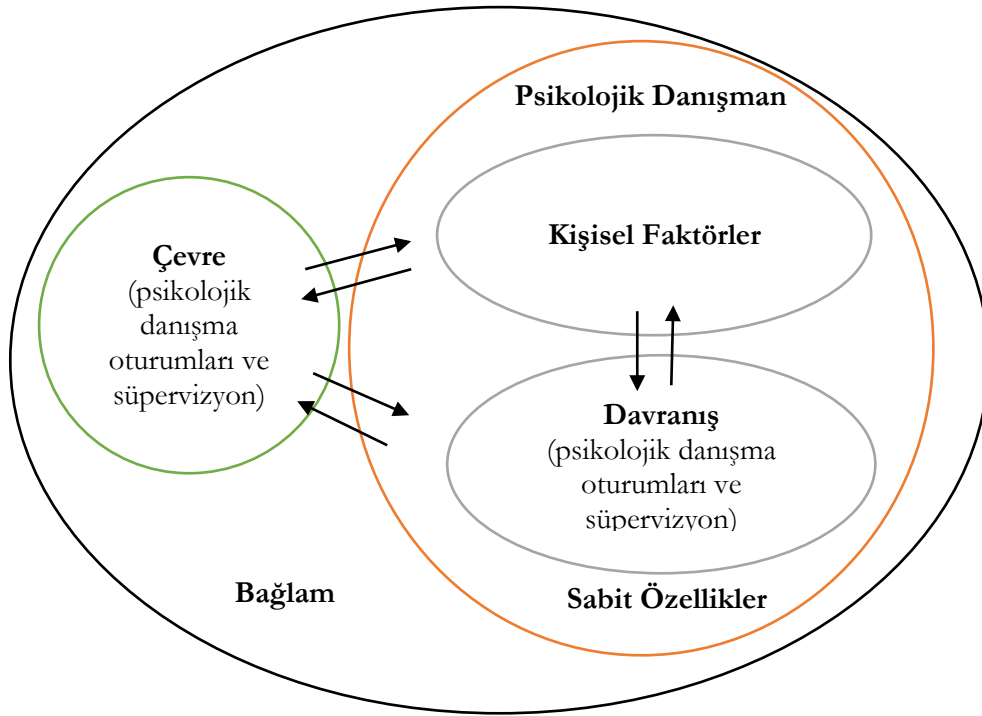
Özetle öz-yeterlik, kişinin kendi yapabilirliğine ilişkin inancı olarak tanımlanabilir. Bu inancın duygu, düşünce ve davranışlar aracılığıyla birey üzerinde etkisi olabildiği gibi bireyin doğrudan yaşantıları, dolaylı yaşantıları, çevresi ve psikolojik durumu da bu inanç üzerinde etkili olabilmektedir. Öz-yeterliği yüksek olan bireyler ve düşük olan bireylerin özellikleri birbirinden farklılık göstermektedir. Bu bağlamda öz-yeterliği yüksek olan bireylerin, bilişsel esnekliklerinin de yüksek olduğu saptanmıştır (Doğan Laçın ve Yalçın, 2019). Benzer biçimde özyeterliği yüksek bireylerin problem çözme becerilerinin de yüksek olduğu görülmektedir (Kesicioğlu ve Güven, 2014; Yenice, 2012). Buna paralel olarak bireylerin öz-yeterlikleri arttıkça psikolojik sağlık düzeylerinin de arttığı alanyazında mevcuttur (Can ve Cantez, 2018). Dolayısıyla öz-yeterliği yüksek bireyin zorluklarla karşılaşsa bile bu durumu olumlu bakış açısıyla değerlendirebildiği ve mücadeleyi özellikleriyle daha olumlu sonuçlar elde edebildikleri söylenebilir. Öz-yeterliği düşük olan bireylerin ise kendilerine güvenlerinin daha az ve pes eden bir yapıya sahip oldukları, bundan dolayı da yaşamlarında daha fazla olumsuz sonuçlarla karşılaştıkları ifade edilebilir. Öz-yeterlik oldukça geniş ve genel bir kavramdır. Bu kavramın farklı alanlara ilişkin kullanımından da söz edilebilmektedir. Bunlardan biri, *psikolojik danışma öz-*

yeterlidir. Bundan sonraki bölümde psikolojik danışman öz-yeterliğine ilişkin bilgilere yer verilmektedir.

Psikolojik Danışma Öz-Yeterliği

Mesleki öz-yeterlik; insanların yaptıkları mesleklerle ilgili sonuç elde etmek için gereken davranışları ortaya koyabileceklerine ilişkin inançlardır (Schyns ve von Collani, 2002). Mesleki öz-yeterlik kavramı tüm meslekler için kullanılan genel bir kavramdır. Öz-yeterliğin psikolojik danışmanlık mesleği için de ayrıca tanımlandığı görülmüştür. Larson ve Daniels (1998) tarafından psikolojik danışma alanına uyarlanan psikolojik danışma öz-yeterliği, psikolojik danışmanların yakın zamanda çalışacakları danışanlarıyla etkili psikolojik danışma oturumları gerçekleştireceklerine yönelik kapasitelerine olan inancıdır. Lent, Hill ve Hoffman'ın (2003) tanımına göre ise psikolojik danışmanların etkili psikolojik danışma oturumları gerçekleştireceklerine ilişkin kendilerine olan inancıdır.

Larsons (1998), Bandura'ya ait Sosyal Bilişsel Kuram'dan yola çıkarak psikolojik danışman eğitime ilişkin *Sosyal Bilişsel Model* geliştirmiştir. Bu modele göre psikolojik danışmanların kendilerine ilişkin düşünceleri, sahip oldukları beceriler ve verdikleri tepkiler kadar önemlidir. Psikolojik danışmanların öz-yeterlikleri, psikolojik danışma sırasında ne yapılması gerektiğini bilmek ve bunları gerçekleştirmek arasında aracı rol oynamaktadır. Psikolojik danışmanların *kişisel faktörleri*, *davranışları* ve *çevre* arasında karşılıklı bir ilişki bulunmaktadır. Psikolojik danışmanların *kişisel faktörleri*; psikolojik danışma becerilerine olan yatkınlıkları, bilgileri, hedefleri, beklentileri, inançları gibi psikolojik danışmana ait özelliklerdir (Larson, 1998; Larson ve Daniels, 1998). *Çevre*, psikolojik danışma ve süpervizyon uygulamalarının yapıldığı ortamdır. *Davranış* ise psikolojik danışma oturumlarında ve süpervizyon sırasında ortaya koyulan davranışlardır. Bu ilişki Bandura'nın kuramında olduğu gibi "üçlü karşılıklı nedensellik" şeklinde isimlendirilir (Larsons, 1998). Şekil 3'te görüldüğü üzere bu 3 faktör birbirinden bağımsız değildir, birbirlerini karşılıklı olarak etkilemektedir.

Şekil 3. Üçlü Karşılıklı Nedensellik (Larson, 1998)

Psikolojik Danışma Öz-Yeterliğinin Kaynakları

Larson (1998), Bandura'nın ifade ettiği öz-yeterliğin dört kaynağını psikolojik danışma öz-yeterliğine uyarlamıştır. Psikolojik danışma öz-yeterliğinin kaynakları; uzmanlık deneyimleri, dolaylı yaşantılar, sözel ikna ve duygusal uyarımadır.

Uzmanlık deneyimleri, psikolojik danışmanların yaptıkları psikolojik danışma uygulamalarındaki başarılı yaşantılarıdır. Psikolojik danışmanların özellikle kariyerlerinin başında yaptıkları hatalar; onların kariyer seçimlerini, bağlılıklarını ve zorluklar karşısındaki ısrarlarını etkilemektedir. Örneğin; psikolojik danışmanlar, danışanlarının kendilerini tanımalarına, birtakım beceriler ve farkındalık kazanmalarına yardımcı olarak etkili psikolojik danışma oturumları gerçekleştirirlerse psikolojik danışma öz-yeterlik düzeyleri olumlu olarak etkilenebilir.

Dolaylı yaşantılar, model olarak diğer psikolojik danışmanların izlenmesidir. Model olan psikolojik danışmanların psikolojik danışma uygulamalarını başarılı bir şekilde gerçekleştirmeleri, izleyen (canlı veya video şeklinde) psikolojik danışmanlara da psikolojik danışma uygulamalarında başarılı olabileceklerini düşündürmektedir. Ayrıca gözlemlenen psikolojik danışmanların, gözlemleyen psikolojik danışmanlarla ortak özelliklerinin bulunması (yaş, kuramsal yönelim vs) dolaylı deneyimlerin öz-yeterliğe olan etkisini güçlendirmektedir. Örneğin; psikolojik danışmanın bir danışanın kendini geliştirmesine, problemlerini çözmesine yardımcı olarak etkili psikolojik danışma oturumları gerçekleştirdiğini gören başka bir psikolojik danışmanı gözlemlemesi ve bunun sonucunda onu model alması psikolojik danışma öz-yeterliğinin gelişiminde önemli rol oynayabilir.

Sözel ikna, süpervizörlerin psikolojik danışmanlara verdikleri geri bildirimlerden oluşmaktadır. Psikolojik danışmanlar, süpervizörlerini uzman olarak gördükleri için onlara çok güvenirler ve öz-yeterlikleri geri bildirimlerden etkilenir. Fakat bu geribildirimler gerçekçi olmadığı takdirde, örneğin süpervizörün psikolojik danışmana çok fazla olumlu geribildirim vermesi ve psikolojik danışmanın başarısız bir oturum gerçekleştirmesi, öz-yeterliği olumsuz etkilemektedir. Örneğin; süpervizör, psikolojik danışma oturumları gerçekleştiren bir psikolojik danışmana oturumlarda yaptığı hataları yıkıcı bir eleştiri olarak değil, daha sonraki oturumlarda nelere dikkat etmesi gerektiğine ve daha iyi nasıl yapabileceğine dikkat çekerek ve bu konuda cesaretlendirerek yapıcı eleştirilerde bulunursa psikolojik danışma öz-yeterlik düzeyi olumlu etkilenebilir. Daniels ve Larson'a göre (2001) süpervizörlerin geri bildirimleri psikolojik danışmanların kaygılarını azaltabilir veya artırabilir. Süpervizörler, psikolojik danışmanlara olumlu geri bildirim verdiklerinde kaygıları azalırken, olumsuz geri bildirim verdiklerinde artmaktadır.

Duygusal uyarılma, psikolojik danışmanların psikolojik danışma uygulamaları sırasında endişe, korku, heyecan gibi yaşadıkları duyguları ifade etmektedir (Larson, 1998). Kaygının düşük olması psikolojik danışmanların yüksek öz-yeterliğe sahip olmasında olumlu bir etkiye sahipken, yüksek olması olumsuz bir etkiye sahiptir (Bernard ve Goodyear, 2019). Örnek verilecek olursa; psikolojik danışmanın psikolojik danışma sırasında sürekli ne diyeceğini ve nasıl davranacağını düşünerek kaygılanması, psikolojik danışma sırasında zor bir durumla karşılaşmaktan korkması psikolojik danışma öz-yeterliğini olumsuz olarak etkileyebilir.

Psikolojik danışma öz-yeterliği ile ilgili yurtiçi ve yurtdışında birçok çalışma yapılmıştır. Yapılan çalışmalarda psikolojik danışma öz-yeterliğinin çeşitli değişkenlerle birlikte ele alınarak ilişkisel, deneysel, metaanaliz, derleme ve nitel çalışmaların gerçekleştirildiği görülmüştür. Psikolojik danışma öz-yeterliğinin farklı değişkenlerle birlikte ele alındığı bu çalışmalardan ilişkisel araştırmalar Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Psikolojik Danışma Öz-yeterliği İle İlgili Yapılmış Olan İlişkisel Çalışmalar

Yazar (lar)	Değişken
<ul style="list-style-type: none"> Al-darmaki, F. R. (2005) Aydın, F. (2016) Barbee, P. W., Scherer, D., & Combs, D. C. (2003) Friedlander, M. L., Keller, K. E., Peca-Baker, T. A., & Olk, M. E. (1986) Lewandowski, K. (2019) Yam, F. C. (2014)	Kaygı
<ul style="list-style-type: none"> Al-darmaki, F. R. (2005) Constantine, M. G. (2002)	Problem çözme becerisi
<ul style="list-style-type: none"> Cashwell, T. H., & Dooley, K. (2001) Hanson, M. G. (2006) Hayran, Y. (2019) Schwartz, G. L. (2016) Tokyürekli, E. (2020)	Çokkültürlü danışma becerileri
<ul style="list-style-type: none"> Pamukçu, B. (2011) Satıcı, B. (2014)	Süpervizyon
	Süpervizyon sayısından memnun olma

- Hanson, M. G. (2006)
  - Jaafar, W. W., Mohamed, O., Bakar, A. R. & Tarmizi, R. A. (2009)
  - Kocarek, C. H. (2001)
  - Larson, L. M., Suzuki, L. A., Gillespie, K. N., Potenza, M. T., Bechtel, M. A., & Toulouse, A. L. (1992)
  - Sharpley, C. F., & Ridgway, I. R. (1993)
  - Aksoy, V. ve Diken, H. (2009).
  - Asarlı, Z. (2012)
  - Bakar, A. R., Zakaria, N. S., & Mohamed, S. (2011)
  - Bakioğlu, F. ve Türküm, A. S. (2019)
  - Balcı, S. (2014)
  - Barbee, P. W., Scherer, D., & Combs, D. C. (2003)
  - Bodenhorn, N., & Skaggs, G. (2005)
  - Gündüz, B. ve Çelikkaleli, Ö. (2009).
  - Hanson, M.G. (2006)
  - Hayran, Y. (2019)
  - Leach, M. M., Stoltenberg, C. D., McNeill, B. W., & Eichenfield, G. A. (1997)
  - Levitt, D. H. (2001)
  - Lorenz, D. C. (2009)
  - Melchert, T. P., Hays, V. L., Wiljanen, L. M., & Kolocek, A. K. (1996)
  - Ooi, P. B., Wan Jaafar, W. M. B., & Baba, M. B. (2018)
  - Özteke, H. İ. (2011)
  - Pamukçu, B. (2011)
  - Sali-Bilgiç, H. (2011)
  - Satıcı, B. (2014)
  - Tang, M., Addison, K.D., LaSure-Bryant, Norman, R., O'Connell, W. & Stewart-Sicking, J.A. (2004)
  - Taytaş, M. (2013)
- Psikolojik danışma becerileri/performans
- Uygulama yaşantıları/deneyim

- Yaka, B. (2005)
- Yam, F. C. (2014)
- Yayla, E. (2016)
- Yıldız-Yüksel, H. (2017)
- Balcı, S. (2014)
- Oh, S., Hahs- Vaughn, D. L., & Hagedorn, B. (2019) Kültür
- Yam, F. C. (2014) Kişilik
- Larson, L. M., Clark, M. P., Wesely, L. H., Koraleski, S. F., Daniels, J. A., & Smith, P. L. (1999) Model olma ve rol oynama
- Satıcı, B. (2014) Mizah düzeyi
- Çapri, B. ve Demiröz, Z. (2016)
- Durmuşçelebi, M. ve Karayağız, Ş. (2018) Duygusal zeka
- Aksoy, V. ve Diken, H. (2009).
- Aydın, F. (2016)
- Bakar, A. R., Zakaria, N. S., & Mohamed, S. (2011)
- Balcı, S. (2014)
- Bodenhorn, N., & Skaggs, G. (2005)
- Durmuş, A. (2015)
- Erkan, Z. (2011) Cinsiyet
- Gündüz, B. ve Çelikkaleli, Ö. (2009)
- Hayran, Y. (2019)
- Lam, S., Tracz, S., & Lucey, C. (2013)
- Lorenz, D. C. (2009)
- Özgün, M. S. (2007)
- Özteke, H. İ (2011)
- Sali-Bilgiç, H. (2011)
- Satıcı, B. (2014)
- Şeker, U. (2019)
- Taytaş, M. (2013)
- Tokyürekli, E. (2020)
- Yaka, B. (2005)

- Yam, F. C. (2014)
- Yayla, E. (2016)
- Yıldız-Yüksel, H. (2017)
- Yiyit, F. (2001)
- Yüksel, K., Diken, İ. H., Aksoy, V. ve Karaaslan, Ö. (2012)
- Fernando, D. M., & Hulse-Killacky, D. (2005)
- Lewandowski, K. (2019)
- Lorenz, D. C. (2009)
- Mohd-Noor, A. B. (2018)
- Sarıkaya, Y. (2017)
- Şeker, U. (2019)

- Ernst, K., Bardhoshi, G. & Lanthier, R. P. (2017) Bağlanma stili
- Ekşi, H., Ismuk, E. ve Parlak, S. (2015) İş doyumu
- Camadan, F., Çaylak, B., Yılmazlar, O., Yılmaz, K. ve Gül-Kara, S. (2017) Yabancılaşma
- Camadan, F., Çaylak, B., Yılmazlar, O., Yılmaz, K. ve Gül-Kara, S. (2017) Tükenmişlik
- Ender, Z., Saricali, M., Satıcı, S. A., & Eraslan-Capan, B. (2018)

- Lorenz, D. C. (2009) Süpervizör davranışları, süpervizyon çalışma uyumu
- Sarıkaya, Y. (2017) Süpervizör rolleri
- Lewandowski, K. (2019) Süpervizörün deneyimi

- Bakioğlu, F. ve Türküm, A. S. (2019)
- Tang, M., Addison, K.D., LaSure-Bryant, Norman, R., O'Connel, W. & Stewart-Sicking, J.A. (2004) Psikolojik danışmayla ilişkili dersler
- Asarlı, Z. (2012)
- Tang, M., Addison, K.D., LaSure-Bryant, Norman, R., O'Connel, W. & Stewart-Sicking, J.A. (2004) Staj süresi

- Atıcı, M., Özyürek, R. ve Çam, S. (2005) Benlik saygısı
- Butts, C. M., & Gutierrez, D. (2018)
- Ender, Z., Saricali, M., Satici, S. A., & Eraslan-Capan, B. (2018) Bilinçli farkındalık
- Greason, P. B., & Cashwell, C. S. (2009)
- Wei, M., Tsai, P.-C., Lannin, D. G., Du, Y., & Tucker, J. R. (2015)
- Interiano-Shiverdecker, C. G., Foxx, S. P., & Flowers, C. (2019) Kültürleşme, kültürleşme stresi
- Butts, C. M., & Gutierrez, D. (2018) Kişisel sıkıntı
- Asarlı, Z. (2012)
- Bakar, A. R., Zakaria, N. S., & Mohamed, S. (2011)
- Balcı, S. (2014)
- Bodenhorn, N., & Skaggs, G. (2005)
- Gündüz, B. ve Çelikkaleli, Ö. (2009) Çalışılan kurum
- Özgün, M. S. (2007)
- Taytaş, M. (2013)
- Yaka, B. (2005)
- Yam, F. C. (2014)
- Yayla, E. (2016)
- Yıldız-Yüksel, H. (2017)
- Yiyit, F. (2001)
- Lam, S., Tracz, S., & Lucey, C. (2013)
- Mullen, P. R., Uwamahoro, O., Blount, A. J., & Lambie, G. W. (2015) Etnik yapı
- Wade, E. D. (2019)
- Aksoy, V. ve Diken, H. (2009)
- Erkan, Z. (2011)
- Lam, S., Tracz, S., & Lucey, C. (2013) Yaş
- Yayla, E. (2016)
- Yiyit, F. (2001)
- Kissil, K., Davey, M. & Davey, A. (2015) Algılanan önyargı
- Ender, Z., Saricali, M., Satici, S. A., & Eraslan-Capan, B. (2018) Umut

- Tokyürekli, E. (2020)
  - Crockett, S., & Hays, D. G. (2015)
  - Kissil, K., Davey, M. & Davey, A. (2015)
  - Sutton, J. M., & Fall, M. (1995)
  - Fernando, D. M. (2013)
  - Fernando, D. M., & Hulse-Killacky, D. (2005)
  - Ladany, N., Ellis, M. V., & Friedlander, M. L. (1999)
  - Pamukçu, B. (2011)
  - Reese, R. J., Usher, E. L., Bowman, D. C., Norsworthy, L. A., Halstead, J. L., Rowlands, S. R., & Chisholm, R. R. (2009)
  - Satıcı, B. (2014)
  - Şeker, U. (2019)
  - Kandemir, M. (2017)
  - Aksoy, V. ve Diken, H. (2009)
  - Balcı, S. (2014)
  - Özgün, M. S. (2007)
  - Taytaş, M. (2013)
  - Yaka, B. (2005)
  - Yayla, E. (2016)
  - Yıldız-Yüksel, H. (2017)
  - Yiyit, F. (2001)
  - Asarlı, Z. (2012)
  - Bakar, A. R., Zakaria, N. S., & Mohamed, S. (2011)
  - Durmuş, A. (2015)
  - Erkan, Z. (2011)
  - Özgün, M. S. (2007)
  - Özteke, H. İ. (2011)
  - Sali-Bilgiç, H. (2011)
  - Taytaş, M. (2013)
  - Yayla, E. (2016)
  - Yıldız-Yüksel, H. (2017)
- Süpervizörün
çokkültürlü psikolojik
danışma yeterliği
Olumlu okul iklimi
- Süpervizyondan
memnun olma
- Terapötik ittifak
- Mezun olunan program
- Mezuniyet düzeyi

• Durmuş, A. (2015)	Yaşam doyumu
• Pamukçu, B. (2011)	
• Tokyürekli, E. (2020)	
• Hayran, Y. (2019)	
• Pamukçu, B. (2011)	Danışan sayısı
• Şeker, U. (2019)	
• Gallo, L. L. (2018)	İntihar riskini değerlendirme
• Hayran, Y. (2019)	
• Oh, S., Hahs- Vaughn, D. L., & Hagedorn, B. (2019)	Akademik başarı
• Pamukçu, B. (2011)	
• Satıcı, B. (2014)	
• Özteke, H. İ. (2011)	Görev yeri
• Sali-Bilgiç, H. (2011)	
• Asarlı, Z. (2012)	
• Gündüz, B. (2012)	Okul mevcudu
• Yıldız-Yüksel, H. (2017)	
• Durmuş, A. (2015)	
• Satıcı, S. (2014)	
• Şeker, U. (2019)	Kişisel-mesleki eğitim alma
• Taytaş, M. (2013)	
• Yam, F. C. (2014)	
• Asarlı, Z. (2012)	Okuldaki psikolojik danışman sayısı
• Aydın, F. (2016)	Bölümü seçme nedeni
• Taytaş, M. (2013)	
• Doğanülkü, H. A. (2019)	Mesleki bağlılık

Tablo 1’de görüldüğü gibi psikolojik danışma öz-yeterliğini çok fazla değişkenle ilişkisi incelenmiştir. Buna göre, psikolojik danışma öz-yeterliğine ilişkin olarak *psikolojik danışmanın özellikleriyle* (kaygı, problem çözme becerisi, mizah düzeyi, duygusal zeka, cinsiyet, tükenmişlik, benlik saygısı, kültürleşme, kültürleşme stresi, bilinçli farkındalık, kişisel sıkıntı, çalışılan kurum, etnik köken, yaş, algılanan önyargı, umut, bağlanma stili, iş doyumu, yabancılaşma,

ükenmişlik, , Yaşam doyumu, Mesleki bağlılık), *süpervizyonla* (süpervizyon, süpervizyon sayısından memnun olma, süpervizyon tarzı, süpervizör davranışları, süpervizyon çalışma uyumu, süpervizör rolleri, süpervizörün deneyimi, süpervizyondan memnun olma, süpervizörün çokkültürlü psikolojik danışma yeterliği), *mesleki yeterliliklerle* (psikolojik danışmayla ilişkili dersler, staj süresi, mezun olunan program, mezuniyet düzeyi, kişisel-mesleki eğitim alma, Bölümü seçme nedeni, İntihar riskini değerlendirme), *psikolojik danışma becerileyile* (çokkültürlü danışma becerileri, olma, psikolojik danışma becerileri/performans, uygulama yaşantıları/deneyim, model olma, terapötik ittifak) ve *danışan ve çevre koşullarıyla* (olumlu okul iklimi, görev yeri, okul mevcudu, okuldaki psikolojik danışman sayısı) ilişkisini inceleyen araştırmalar bulunmaktadır. Buna benzer olarak psikolojik danışma öz-yeterliliklerine ilişkin deneysel çalışmalar da ilgili alan yazında yer almaktadır. Tablo 2’de psikolojik danışma öz-yeterliliği ile ilgili yapılmış olan deneysel çalışmalara yer verilmiştir.

Tablo 2. Psikolojik Danışma Öz-yeterliliği İle İlgili Yapılmış Olan Deneysel Çalışmalar

Yazar (lar)	Değişken
<ul style="list-style-type: none"> Bakalım, O., Şanal-Karahan, F., & Şensoy, G. (2018) Brown, C. H., Olivárez, A., & DeKruyf, L. (2017) Daniels, J. A., & Larson, L. M. (2001) Koç, İ. (2013) Meydan, B. (2014) Prindle, J. E. C. (2012) Reese, R. J., Usher, E. L., Bowman, D. C., Norsworthy, L. A., Halstead, J. L., Rowlands, S. R., & Chisholm, R. R. (2009) 	Süpervizyon
<ul style="list-style-type: none"> Fırıncı-Kodaz, A. ve Vural-Batık, M. (2018) 	Kurum deneyimi
<ul style="list-style-type: none"> Mullen, P. R., Uwamahoro, O., Blount, A. J., & Lambie, G. W. (2015) 	Uygulama deneyimi
<ul style="list-style-type: none"> Aladağ, M., & Bektaş, D. Y. (2009) 	Bireyle danışma uygulaması dersi

• Bohecker, L., & Doughty Horn, E. A. (2016)	Bilinçli farkındalık eğitimi
• Yerin Güneri, O., Owen, D.W., Korkut-Owen, F., Sun-Selşik, Z.E., Çağ, P., Aydın, G. ve Ünlü-Kaynakçı, F.Z. (2018)	Video modelleme
• Eryılmaz, A. ve Mutlu, T. (2018)	Akran grup süpervizyonu
• Acar, T. (2016)	
• Halverson, S. E., Miars, R. D., & Livneh, H. (2006)	
• Johnson, E., Baker, S. B., Kopala, M., Kiselica, M. S., & Thompson, E. C. (1989)	Eğitim programı
• Özer-Danış, G. (2019)	
• Romi, S., & Teichman, M. (1995)	
• Al-Darmaki, F. R. (2004)	
• Iarussi, M. H., Tyler, J. M., Littlebear, S., & Hinkle, M. S. (2013)	Temel danışma becerileri eğitimi
• Urbani, S., Smith, M. R., Maddux, C. D., Smaby, M. H., Torres-Rivera, E., & Crews, J. (2002)	
• Chan, S. H. W., Yu, C. K.-C., & Li, A. W. O. (2020)	Farkındalık temelli bilişsel terapi programı

Tablo 2’de görüldüğü gibi, süpervizyonun, kurum deneyiminin, uygulama deneyiminin, bireyle danışma uygulaması dersinin, bilinçli farkındalık eğitiminin, video modellemenin, akran grup süpervizyonunun, temel danışma becerileri eğitiminin ve farkındalık temelli bilişsel terapi programının psikolojik danışma öz-yeterliği üzerinde etkisinin araştırıldığı görülmektedir. Tablo 3’te ise, psikolojik danışma öz-yeterliği ile ilgili yapılmış olan derleme çalışmaları görülmektedir.

Tablo 3. Psikolojik Danışma Öz-yeterliği İle İlgili Yapılmış Olan Derleme Çalışmaları

Yazar (lar)	Değişken
• Larson, L. M., & Daniels, J. A. (1998)	Kaygı, yaş, cinsiyet, sonuç beklentisi, öz-

<ul style="list-style-type: none"> • Larson, L. M., & Daniels, J. A. (1998) • Yam, F. C. (2018) • Larson, L. M., & Daniels, J. A. (1998) • Lent, R. W., Hackett, G., & Brown, S. D. (1998) • Yam, F. C. (2018) 	değerlendirme, performans Kişilik, süpervizyon tarzı Süpervizyon Deneyim, alınan eğitimin niteliği ve niceliği Öz-yeterlik geliştirme yaklaşımı ve bağlam içinde öz-yeterlik yaklaşımı
<ul style="list-style-type: none"> • Barnes, K. L. (2004) 	

Tablo 3 incelendiğinde psikolojik danışma öz-yeterliğinin kaygı, yaş, cinsiyet, sonuç beklentisi, öz-değerlendirme, performans, kişilik, süpervizyon tarzı, süpervizyon, deneyim, alınan eğitimin niteliği ve niceliği ve öz-yeterlik geliştirme yaklaşımı bağlamında derleme çalışmalarla incelendiği görülmektedir. Bunun yanı sıra ilgili alanyazında süpervizyonun öz-yeterliğe etkisini inceleyen bir meta-analiz çalışması olduğu saptanmıştır (Whittaker, 2004). Psikolojik danışma öz-yeterliğine ilişkin daha ayrıntılı ve derinlenmesine bilgi sağlamayan amaçlayan çok sayıda nitel çalışmanın da alanyazında olduğu görülmektedir. Tablo 4'te psikolojik danışma öz-yeterliği ile ilgili yapılmış olan nitel çalışmalar sunulmuştur.

Tablo 4. Psikolojik Danışma Öz-yeterliği İle İlgili Yapılmış Olan Nitel Çalışmalar

Yazar (lar)	Değişken
<ul style="list-style-type: none"> • Aladağ, M. (2014) • Erbaş, M. M., Koç, İ. ve Esen, E. (2020) • Ko, S. F., & Rodolfa, E. (2005) • Whittaker, S. M. (2004) • Thériault, A., & Gazzola, N. (2006) 	Süpervizyon Müdahale edilebilir, mesleki, süreç, kişisel sorunlar

- Lent, R. W., Cinamon, R. G., Bryan, N. A., Jezi, M. M., Martin, H. M., & Lim, R. (2009) Psikolojik danışmanın performansına yönelik düşünceleri, danışanla ilgili gözlemler, danışan-danışman ilişkisiyle ilgili gözlemler, psikolojik danışmanın duygusal durumu, danışanın dönütleri, psikolojik danışma oturumlarına ilişkin düşünceler, süpervizyon
- Iarussi, M. H., Tyler, J. M., Littlebear, S., & Hinkle, M. S. (2013) Motivasyonel görüşmeleri de içeren temel danışma becerileri eğitimi
- Meydan, B. (2014) Mikrobeceri süpervizyon modeli
- Aladağ, M., Yaka, B. ve Koç, İ. (2014) Psikolojik danışma becerileri eğitimi
- Atıcı, M. (2014) Olumlu okul iklimi
- Flasch, P., Bloom, A.D. and Holladay, K. (2016) Psikolojik danışmanların danışma yapmaya ilişkin korkusu, güçlüklerle başa çıkma, motivasyon, grup çalışması, etik konular, çokkültürlüğe ilişkin konular, öneride bulunma
- Atik, G., Çelik, E. G., Güç, E. ve Tural, N. (2016) Akran süpervizyonunda metafor kullanımı
- Ikonomopoulos, J., Vela, J. C., Smith, W. D., & Dell'Aquila, J. (2016) Doğrudan hizmetler, grup süpervizyonu ve üçlü süpervizyonu

---

	İçeren uygulama deneyimleri
• Bakalim, O., Şanal-Karahan, F., & Şensoy, G. (2018)	Grup süpervizyonu
• Aktaş, E. F. ve Demirtaş-Zorbaz, S. (2018)	Riskli cinsel davranışlar, cinsel istismar ve cinsel kimlik problemleri, okula uyum, akran ilişkisi, ebeveynlerle olan problemler
• Eryılmaz, A. ve Mutlu, T. (2018)	Gelişimsel kapsamlı süpervizyon modeli
• Özteke-Kozan, H. İ. (2020)	Danışma becerileri, grup davranışının yönetimi, dirençli öğrencilerle çalışma, konsültasyon, değerlendirme teknikleri
• Thompson, H., Frick, M., & Curtis, R. (2020)	Belirsizliğe karşı tolerans, kolaylaştırma becerileri anlayışı, kendini açmaya yatkınlık

---

Tablo 4’te görüldüğü gibi psikolojik danışma öz-yeterliğine ilişkin çalışmalarda *süpervizyon* (gelişimsel kapsamlı süpervizyon modeli, mikrobeceri süpervizyon modeli, , grup süpervizyonu ve üçlü süpervizyonu içeren uygulama deneyimleri, akran süpervizyonunda metafor kullanımı), *psikolojik danışma becerileri* (kolaylaştırma becerileri anlayışı, kendini açmaya yatkınlık, motivasyonel görüşmeleri de içeren temel danışma becerileri eğitimi, çokkültürlüğe ilişkin konular), *psikolojik danışmana ait özellik ve yeterlikler* (psikolojik danışmanın performansına yönelik düşünceleri, psikolojik danışma oturumlarına ilişkin düşünceler, psikolojik danışmanın duygusal durumu, psikolojik danışmanların danışma yapmaya ilişkin korkusu, güçlüklerle başa çıkma, belirsizliğe

karşı tolerans) ve *danışana ve çevreye ait faktörlerin* (danışanın dönütleri, olumlu okul iklimi, okula uyum, akran ilişkisi, ebeveynlerle olan problemler) incelendiği görülmektedir.

Sonuç olarak psikolojik danışma öz-yeterliğine ilişkin alan yazın incelendiğinde konunun kapsamlı biçimde ele alındığı, ilişkisel, deneysel, derleme ve nitel çalışmalarla incelendiği görülmektedir. Psikolojik danışma öz-yeterliğinin geniş ve kapsamlı bir araştırma alanına sahip olduğu değerlendirilmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

İnsanların değişim yaratacaklarına ve ilerleme sağlayacaklarına ilişkin inançları, hayatlarında karşılaştıkları problemlerin ve zor durumların büyük bir kısmıyla baş edebilmeleri açısından önemli bir yere sahiptir (Burger, 2006). Aldıkları eğitime ve yaşadıkları tecrübelerle bağlı olmaksızın psikolojik danışmanların kendi yeterliklerine ilişkin şüpheleri olabilmektedir. Psikolojik danışmanların yeterliklerine ilişkin bu tereddütleri kendi potansiyellerini aşan durumlar için koruyucu bir faktör olarak düşünülebilir. Bunun yanı sıra psikolojik danışmanların kendilerine olması gerekenden daha fazla güvenmelerinin önüne geçebilir. Fakat psikolojik danışmanların yeterliklerine ilişkin tereddütleri gerek kendi potansiyellerine gerekse aldıkları eğitimler doğrultusunda yardımcı olabilecekleri danışanlara yeterince yardım edememelerine neden olarak bir problem şeklinde karşımıza çıkmaktadır (İkiz, 2010).

Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunlarının uygulama alanlarından biri psikolojik danışma yapmaktır. Psikolojik danışma öz-yeterliği, psikolojik danışmanların başarılı danışma oturumları gerçekleştireceklerine ilişkin kendilerine olan inançlarını ifade etmektedir (Larson ve Daniels, 1998). Bu nedenle psikolojik danışma süreciyle ilişkili olan önemli faktörlerden birinin psikolojik danışma öz-yeterliği olduğu düşünülmektedir. Psikolojik danışmanların mesleki uygulamalarının bu inançtan etkileniyor olması, bu kavramın önemini gözler önüne sermiş ve birtakım çalışmaları beraberinde getirmiştir. Psikolojik danışma öz-yeterliği, bugüne kadar birçok çalışmada (Aladağ ve Bektaş, 2009; Balcı, 2014; Cashwell ve Dooley, 2001; Fernando, 2013; Fırıncı-Kodaz ve Vural-Batık, 2018; Friedlander, Keller, Peca-Baker ve Olk, 1986; Interiano-Shiverdecker, Foxx ve Flowers, 2019; Larson, Suzuki,

Gillespie, Potenza, Bechtel ve Toulouse, 1992; Meydan, 2014; Özteke, 2011; Pamukçu, 2011; Sharpley ve Ridgway, 1993; Tang, Addison, LaSure-Bryant, Norman, O'Connel, ve Stewart-Sicking, 2004; Yaka, 2005) yer almıştır. Psikolojik danışma öz-yeterliğinin yer aldığı çalışmalar incelendiğinde psikolojik danışma öz-yeterliğinin çeşitli değişkenlerle birlikte ele alındığı görülmüştür. Çalışmanın bu bölümünde konuyla ilgili öne çıkan kavramlar açısından psikolojik danışma öz-yeterliğinin geliştirilmesi için neler yapılabileceği yer almaktadır.

Alanyazın incelendiğinde psikolojik danışma öz-yeterliği ile uygulama deneyimleri arasında olumlu yönde güçlü bir ilişkinin olduğu (Ooi ve ark., 2018), uygulama deneyiminin psikolojik danışma öz-yeterliğini olumlu etkilediği (Mullen ve ark., 2015) görülmüştür. Psikolojik danışmanların öz-yeterliklerinin geliştirilmesinde daha fazla sayıda oturum gerçekleştirmelerinin gerekli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca yapılan çalışmalara göre, psikolojik danışmanların psikolojik danışma sürecindeki performanslarına ilişkin kaygıları, psikolojik danışma öz-yeterliğinin olumsuz yönde belirleyicisidir (Lewandowski, 2019). Psikolojik danışmanların daha fazla psikolojik danışma yaparak kaygılarının azalabileceği ve böylelikle öz-yeterliklerinin artabileceği düşünülmektedir. Tang ve arkadaşlarına (2004) göre psikolojik danışma öz-yeterliği ile psikolojik danışmayla ilişkili dersler ve staj süresi arasında olumlu bir ilişki vardır. Fakat bazı çalışmalara göre öğrenciler uygulama derslerini yeterli olarak görmemektedir (Fırıncı-Kodaz ve Vural-Batık, 2018; Korkut-Owen, Acar, Haskan-Avcı ve Kızıldağ, 2013; Özyürek, 2009). Bunlar göz önünde bulundurulduğunda uygulama anlamında deneyim kazanmanın psikolojik danışma öz-yeterliği açısından önemli olduğu dikkat çekmektedir. Psikolojik danışmanların öz-yeterliklerini geliştirmek için üniversitelerde özellikle uygulamaya yönelik dersler sayı ve süre olarak artırılabilir, çalışmakta olan psikolojik danışmanlar için ise hizmetiçi eğitim kapsamında psikolojik danışma uygulamalarına ilişkin eğitimler planlanabilir.

Psikolojik danışmanların öz-yeterlikleri, sergiledikleri performansların belirleyicisi olarak rol oynamaktadır (Jaafar ve ark., 2009; Larson ve ark., 1992). Bu noktada, öz-yeterlikleri düşük olan psikolojik danışmanların, psikolojik danışma sürecinde etkili performans sergileyemeyebileceği düşünülerek öz-yeterliklerini artırmada süpervizyon almanın gerekli olabileceği düşünülmektedir. Psikolojik danışma öz-yeterliğinin dört kaynağı bulunmaktadır. Bunlardan biri olan sözel ikna, psikolojik danışmanların

süpervizörlerinden aldıkları destekleyici ve cesaretlendirici geri bildirimlerden oluşmaktadır (Larson, 1998). Bu doğrultuda, psikolojik danışmanların süpervizörlerinden aldıkları geri bildirimlerle desteklenmesi, cesaretlendirilmesi ve kendilerini geliştirmelerine yardımcı olacak uygun ortamın sağlanması psikolojik danışma öz-yeterliklerinin gelişimi için önemli olabilir. Alan yazına bakıldığında da psikolojik danışma öz-yeterliğinin belirleyicilerinden birinin süpervizyon olduğu görülmektedir (Hanson, 2006). Bakalım ve arkadaşlarına (2018) göre grup süpervizyonu psikolojik danışmanların öz-yeterliklerini olumlu etkilemektedir. Böylelikle süpervizyon alan psikolojik danışmanların öz-yeterlikleri yüksek olabileceği için psikolojik danışma sürecindeki performansları da artabilir. Süpervizyon alan psikolojik danışmanların öz-yeterliklerinin daha yüksek olduğu bilinmesine rağmen yapılan araştırmalar rehberlik ve psikolojik danışma programı öğrencilerinin yeterince süpervizyon alamadıklarını göstermektedir (Aladağ ve Bektaş, 2009). Bu durumun sebebi, öğretim üyelerinin fazla sayıda öğrencinin süpervizörlüğünü yapması ile zaman ve emek açısından ekonomik olmaması olarak düşünülmektedir. Özyürek'e (2009) göre, Türkiye'deki psikolojik danışman adayları yeterli süre ve düzenli olarak bireysel veya grup süpervizyonu alamamaktadırlar. Grup süpervizyonu veren öğretim elemanları kalabalık gruplarda süpervizyon vermektedirler. Buna göre, rehberlik ve psikolojik danışma programlarında öğrenci sayılarının azaltılması veya öğretim elemanı sayısının artırılması şeklinde düzenlemeler yapılabilir. Psikolojik danışma öz-yeterliği ve süpervizyon modeli arasındaki ilişkiye bakıldığında ise araştırma sonuçlarının farklılık gösterdiği görülmektedir. Fernando ve Hulse-Killackey'e (2005) göre, görev yönelimli model kişilerarası ilişkilerde duyarlı model ve çekici modele göre öz-yeterliğin anlamlı belirleyicisidir. Meydan'a (2014) göre, mikrobecerli süpervizyon modeli psikolojik danışmanların öz-yeterliklerini anlamlı düzeyde etkilememektedir. Sarıkaya'ya (2017) göre, psikolojik danışma öz-yeterliği üzerinde süpervizyon terapötik ittifakı aracılığıyla çekici ve görev yönelimli modelin olumlu yönde anlamlı bir etkisi varken, kişilerarası duyarlı modelin anlamlı bir etkisi yoktur. Bu konuda daha fazla araştırma yapılarak psikolojik danışma öz-yeterliği üzerinde olumlu etkisi daha çok olan modellerin öne çıkarılması psikolojik danışman kaygısının azalmasına ve etkili psikolojik danışma performansının sergilenmesine yardımcı olabilir. Yine süpervizyonla ilgili olarak süpervizyon çalışma uyumu ve süpervizör davranışlarının psikolojik danışma öz-yeterliğinin belirleyicileri olduğu görülmektedir (Lorenz, 2009). Psikolojik danışma süreciyle ilgili amaçlar, görevler belirleme, danışana odaklanma ve onunla terapötik ilişki

kurma, süpervizörün bakış açısıyla danışanla ilgili durumları keşfetme, etkili geribildirim verme, beceri öğretme, işbirliği içinde çalışma ve süpervizör alan psikolojik danışmanın görüşlerine saygı duyma ve onu danışana yardımcı olma konusunda teşvik etme gibi olanaklar sağlayan süpervizyon çalışma uyumu ve davranışları psikolojik danışmanların öz-yeterliklerini olumlu olarak açıklamaktadır. Bu konuda, özellikle psikolojik danışman adaylarının uygulama dersleri kapsamında aldıkları süpervizyonun sorgulanması gerekebilir. Çünkü üniversitelerin uygulama derslerinin hangi öğretim üyelerinden alınacağıyla ilgili kararları değişiklik gösterebilmektedir. Bazı üniversitelerin öğretim üyesini seçme özgürlüğünü öğrenciye bıraktığı, bazı üniversitelerin oluşturulan bir listeye göre seçme zorunluluğunu uyguladığı tahmin edilmektedir. Bu nedenle öğrencilerin süpervizör olarak davranışlarını, yaklaşımını beğendiği ve daha çok verim alabileceklerini düşündükleri öğretim üleriyle çalışmalarını için gerekli düzenlemeler yapılabilir. Psikolojik danışma öz-yeterliğinin belirleyicilerinden bir diğeri süpervizörün deneyimidir (Lewandowski, 2019). Üniversitelerde uygulama dersleri kapsamında süpervizörlük yapan öğretim üyelerinin deneyimleri tartışmaya açık bir konu olarak düşünülebilir. Örneğin Özyürek (2009) bir çalışmada, grup süpervizyonu veren öğretim üyelerinin bu konuda deneyim sahibi olmadıkları sonucuna ulaşmıştır. Özellikle yeni kurulmuş olan ve öğretim üye sayısının fazla olmadığı üniversitelerde, deneyimi fazla olmayan öğretim üyelerinin de süpervizörlük yapabildikleri düşünülmektedir. Bu da psikolojik danışman adaylarının öz-yeterliklerini olumsuz etkileyen bir unsur olarak görülebilmektedir.

Psikolojik danışma öz-yeterliği, araştırmalarda farklı değişkenlerle birlikte ele alınmıştır. Bunlardan biri eğitim düzeyidir. Psikolojik danışmanların öz-yeterlikleri ve eğitim düzeyleri ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarının farklılık gösterdiği görülmektedir (Durmuş, 2015; Taytaş, 2013; Yıldız-Yüksel, 2017). Taytaş'a (2013) göre lisans düzeyinde eğitimi olan psikolojik danışmanların öz-yeterlikleri yüksek lisans düzeyinde eğitimi olanlardan yüksektir. Durmuş'a (2015) göre psikolojik danışmanların öz-yeterlikleri eğitim düzeylerine göre farklılaşmamaktadır. Yıldız-Yüksel'e (2017) göre yüksek lisans düzeyinde eğitimi olan psikolojik danışmanların öz-yeterlikleri lisans düzeyinde eğitimi olanlardan yüksektir. Yapılan bu çalışmalar nicel olarak gerçekleştirildiği için elde edilen sonuçların nedenlerinin neler olabileceği üzerinde yalnızca tahmin yürütülebilmektedir. Bunlardan biri; lisans, yüksek lisans veya doktora eğitimi veren üniversitelerin psikolojik danışman adaylarına farklı dersler veriyor

olmaları olabilir. Bu dersler içinde teorik ve uygulamalı derslerin oranları farklı olabilmektedir. Öğrencilerin aldıkları derslerin bir yansıması olarak da öz-yeterlikle ilgili araştırma sonuçlarının çeşitlilik gösterdiği söylenebilir. Yapılacak olan diğer çalışmalarda, eğitim düzeyini içeren nitel çalışmalar yapıp araştırma sonuçlarının nedenleriyle ilgili bilgiler elde edilmesinin alan yazına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Psikolojik danışmanların tükenmişlik seviyeleri arttıkça öz-yeterlikleri düşmektedir (Ender ve ark., 2018). Psikolojik danışmanların öz-yeterliklerinin olumsuz etkilenmemesi için tükenmişlik yaşamamalarının veya bununla etkili bir şekilde baş edebilmelerinin önemli olduğu düşünülebilir. Sutton ve Fall'ın (1995) çalışmalarına göre olumlu okul iklimi ve psikolojik danışman öz-yeterliği arasında olumlu bir ilişki vardır. Buradan yola çıkılarak psikolojik danışmana, psikolojik danışma süreçlerine önyargının olduğu, okulda verilen hizmetlerin gerekli ve yeterli görülmediği bir çalışma ortamında bulunan psikolojik danışmanların tükenmişlik yaşayarak öz-yeterliklerinin de olumsuz etkilenebileceği düşünülmektedir. Bunun önüne geçebilmek için psikolojik danışmanların sundukları hizmetler, bu hizmetlerin faydaları ve psikolojik danışmanların önemi ile ilgili yöneticilere, öğrencilere, velilere, öğretmenlere ve psikolojik danışmanların yer aldığı tüm çalışma alanlarındaki personellere ilişkin çalışmalar yürütülerek toplumsal farkındalık kazandırılması amaçlanabilir.

Psikolojik danışmanlar, şimdi ve burada anlayışıyla psikolojik danışma sürecinde yer alarak danışanların ortaya koyduğu davranışlar üzerine odaklanırlar (Corey, 2008). An'da olmanın önemi, bilinçli farkındalık arttıkça psikolojik danışma öz-yeterliğinin arttığını belirten bir çalışmayla ortaya konmuştur (Ender ve ark., 2018). Bu nedenle psikolojik danışman adaylarına eğitim aldıkları süreçte verilen derslerin bilinçli farkındalık kavramıyla desteklenmesi veya doğrudan bununla ilgili bir ders verilmesi ve çalışma hayatına sahip olan psikolojik danışmanların ise bilinçli farkındalık eğitiminden geçmesi yararlı olabilir.

Corey'e (2008) göre, psikolojik danışmanlar eğitimleri öncesinde veya eğitimleri sırasında kendileri danışan olarak psikolojik danışma hizmeti almalıdır. Bunun birçok farklı nedeni vardır. Bunlardan biri, psikolojik danışmanların süreç içerisinde danışanlarına yardımcı olup olmayacaklarına ilişkin endişeleri üzerinde çalışmak olabilir. Belki de psikolojik danışma yapmaya başlamanın en doğru yolu budur. Bir diğer neden ise psikolojik danışmanların kendilerinin

henüz çözemedikleri problemlerle gelen danışanlara yardımcı olmaya çalışmalarıdır. Oysa ki psikolojik danışmanların kendilerinin çözüme ulaştıramadıkları bir konuda danışanlara yardımcı olmaları oldukça zordur. Psikolojik danışmanların öz-yeterlikleri üzerinde danışanların da doğrudan veya dolaylı olarak rolü bulunabilir. Yapılan araştırmaların danışanın geribildirimlerinin, danışanla olan ilişkinin ve danışandaki değişimin psikolojik danışmanın öz-yeterliği üzerinde etkisinin olabileceğini göstermektedir (Bakalım ve ark., 2018; Lent ve ark., 2009). Bu açıdan bakıldığında psikolojik danışmanın sahip olduğu psikolojik danışma becerilerinin ve bunları oturumlarda sergilemelerinin danışana yardımcı olma ve danışanla olumlu ilişkiler kurma noktasında önemli olduğu düşünülmektedir. Psikolojik danışma becerileri eğitimi psikolojik danışmanların mesleki yeterliklerini artırmaktadır (Aladağ ve ark., 2014). Fakat Türkiye’de psikolojik danışma becerileri eğitimi verilirken terapötik koşullar ile duygu ve içerik yansıtmaya daha fazla önem verilmekte, herhangi bir psikolojik danışma becerileri eğitim programı temel alınmamaktadır. Öğrencilere bu beceriler anlatım yöntemi ile kazandırılmaya çalışılmakta ve öğrenciler yazılı sınavlarla değerlendirilmektedir. Derslerin en önemli sorunu da öğrenci sayısının yüksek olmasıdır (Aladağ, 2013). Buna göre, psikolojik danışmanların öz-yeterliklerini artırmak için psikolojik danışma beceri eğitim programlarının düzenlenmesi, kazanılan psikolojik danışma becerilerinin uygulamalarla değerlendirilmesi ve rehberlik ve psikolojik danışmanlık lisans programlarındaki öğrenci sayısının azaltılması yararlı olabilir.

Psikolojik danışma öz-yeterliği ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında ilişkisel ve nitel çalışmaların oldukça fazla olduğu görülmektedir. Deneysel ve derleme çalışmalarına bakıldığında ise sayıca daha az oldukları göze çarpmaktadır. Özellikle yurtiçinde yapılan psikolojik danışma öz-yeterliğine ilişkin derleme çalışmasının bulunmaması bu araştırmayı daha anlamlı kılmaktadır. Yam (2018), 1995-2017 yılları arasında yurtiçinde yapılan çalışmaları inceleyerek sistematik bir derleme çalışması yapmıştır. Bu çalışma ise psikolojik danışma öz-yeterliğini ele alıp bu konuda yurtiçi ve yurtdışında yapılan önemli çalışmaları sunmakta ve bu konuda genel bir çerçeve çizmektedir. Psikolojik danışma öz-yeterliğine ilişkin metaanaliz çalışmalarına bakıldığında ise yalnız bir tane araştırmanın (Whittaker, 2004) olduğu görülmüştür. Bugüne kadar yapılmış birçok farklı çalışma olmasına rağmen konu ile ilgili bir tane metaanaliz çalışmasının olması alanda bir eksiklik olarak düşünülmektedir. Yapılacak olan diğer çalışmalarda

psikolojik danışma öz-yeterliği ile ilgili metaanaliz çalışmalarına yer verilmesi bu boşluğu doldurmaya yardımcı olabilir.

Psikolojik danışma; profesyonel yardım alarak kendilerini geliştirmek, problemleriyle etkili bir şekilde baş edebilmek, farklı bakış açıları ve çeşitli beceriler kazanmak isteyen bireylerin başvurduğu süreçlerin en önemlilerinden biridir. Psikolojik danışmanların danışanlarına yardımcı olup olamayacaklarına ilişkin kendilerine olan inançları düşük ya da yüksek olabilmektedir. Psikolojik danışmanların bu inançlarını inceleyen çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmada ise, psikolojik danışma öz-yeterliği ele alınarak bu konuda yapılmış olan çalışmalar genel anlamıyla derlenerek sunulmuş ve önerilere yer verilmiştir. Psikolojik danışma öz-yeterliğini ele alan ve çeşitli kavramlarla birlikte inceleyen çok sayıda çalışmanın olması alan yazında önemli bir kavram olduğunu göstermiştir. Özellikle uygulama yapma/deneyim kazanma, süpervizyon alma, eğitim alma, performans gibi faktörlerle birlikte ele alınan çalışmaların psikolojik danışma öz-yeterliğini geliştirmek için önemli bulgular sunduğu düşünülmektedir. Yapılan çalışmaların sonuçlarından faydalanılarak psikolojik danışmanların öz-yeterliklerini artırmak için özellikle rehberlik ve psikolojik danışma programlarındaki derslerin içeriği, süresi, öğrenci sayısı gibi öğrencilerin psikolojik danışma öz-yeterlikleriyle ilişkili olabilecek faktörler üzerinde düzenleme yapılması gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca süpervizyonun önemini ortaya koyan çalışmaların bulunması, bu konu üzerinde de birtakım çalışmaların yapılması gerektiğini düşündürmektedir. Örneğin, süpervizyon sürecini daha etkili hale dönüştürebilmek için deneyimli öğretim üyelerinin süpervizörlük yapması, süpervizörle olumlu ilişkiler kurabilmek için süpervizör seçiminin öğrencilerin tercihine bırakılması gibi lisans eğitimine ilişkin düzenlemeler gerçekleştirilebilir. Çalışma hayatında olan psikolojik danışmanlara ise özellikle hizmetiçi eğitim kapsamında üniversitedeki öğretim üyeleri tarafından eğitimler verilerek, kendilerinden deneyimli olan ve etkili psikolojik danışma oturumları gerçekleştirebilen meslektaşlarından süpervizyon almaları için planlamalar yapılarak, örneğin okullarda çalışan psikolojik danışmanlar için süpervizörlük yapabilecek ve süpervizyon alacak psikolojik danışmanların okul bazında eşleştirilmesi, öz-yeterliklerinin geliştirilebileceği düşünülmektedir.

Yazarlar Hakkında / About Authors

Doktora Öğrencisi, Gözde AKŞAB, Cumhuriyet ilkokulu Reyhanlı/Hatay, Türkiye,

gozde.aksab@gmail.com

PhD Student, Gözde AKŞAB, Cumhuriyet Primary School Hatay, Turkey, gozde.aksab@gmail.com

Doç. Dr. Fulya TÜRK, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, İstanbul, Türkiye, fulya.turk@medeniyet.edu.tr

Assoc. Prof. Dr. Fulya TÜRK, İstanbul Medeniyet University, Faculty of Education Sciences İstanbul, Turkey, fulya.turk@medeniyet.edu.tr

Çıkar Çatışması / Conflict of Interest

Yazarlar tarafından çıkar çatışmasının olmadığı rapor edilmiştir.

No conflict of interest was reported by the authors.

Fonlama / Funding

Herhangi bir fon desteği alınmamıştır.

No funding support was received.

ORCID

Gözde AKŞAB <https://orcid.org/0000-0001-5755-2496>

Fulya TÜRK <https://orcid.org/0000-0003-1896-8418>

KAYNAKÇA

- Acar, T. (2016). *Vak'a kavramsallaştırma eğitim programı'nın psikolojik danışman adaylarının vak'a kavramsallaştırma becerilerine ve öz yeterlik düzeylerine etkisi* (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Aksoy, V. ve Diken, H. (2009). Rehber öğretmenlerin özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberliğe ilişkin öz yeterlik algılarının incelenmesi. *İlköğretim Online*, 8(3), 709-719.
- Aktaş, E. F. ve Demirtaş-Zorbaz, S. (2018). Okul psikolojik danışmanlarının çocukla psikolojik danışma yeterliklerine ilişkin görüşleri *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 245-256.
- Aladağ, M., & Bektaş, D. Y. (2009). Examining individual-counseling practicum in a Turkish undergraduate counseling program. *Eurasian Journal of Educational Research*, 37, 53-70.
- Aladağ, M. (2013). Rehberlik ve psikolojik danışmanlık lisans programlarında psikolojik danışma uygulaması öncesinde psikolojik danışma becerileri eğitimi: Betimsel bir inceleme. *Kuramdan Uygulamaya Eğitim Bilimleri*, 13(1), 55-79.
- Aladağ, M. (2014). Psikolojik danışman eğitiminin farklı düzeylerinde bireyle psikolojik danışma uygulaması süpervizyonunda kritik olaylar. *Ege Eğitim Dergisi*, 15(2), 428-475.
- Aladağ, M., Yaka, B. ve Koç, İ. (2014). Psikolojik danışma becerileri eğitimine ilişkin psikolojik danışman adaylarının görüşleri. *Kuramdan Uygulamaya Eğitim Bilimleri*, 14(3), 859-886.
- Al-Darmaki, F. R. (2004). Counselor training, anxiety, and counseling self-efficacy: Implications for training psychology students from the United Arab Emirates University. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 32(5), 429-439.
- Al-Darmaki, F. R. (2005). Counseling self-efficacy and its relationship to anxiety and problem-solving in United Arab Emirates. *International Journal for the Advancement of Counseling*, 27(2), 323-335.
- Asarlı, Z. (2012). *Okullarda çalışan psikolojik danışmanların okul psikolojik danışmanı öz-yeterlik düzeylerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Atıcı, M., Özyürek, R. ve Çam, S. (2005). Okul danışmanlığı uygulamalarının yetkinlik beklentisi algıları ve mesleki benlik saygısı üzerindeki etkilerinin boylamsal olarak incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(24), 7-26.
- Atıcı, M. (2014). Examination of school counselors' activities: From the perspectives of counselor efficacy and collaboration with school staff. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 14(6), 2107-2120.
- Atik, G., Çelik, E. G., Güç, E. ve Tural, N. (2016). Psikolojik danışman adaylarının yapılandırılmış akran süpervizyonu sürecindeki metafor kullanımına ilişkin görüşleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 17(2), 597-619.
- Aydın, F. (2016). *Psikolojik danışman adaylarında psikolojik danışma öz yeterliği, umut ve kaygının yaşam doyumu üzerindeki etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

- Bakalım, O., Şanal-Karahan, F., & Şensoy, G. (2018). The effect of group supervision on the psychological counseling self-efficacy levels of psychological counseling candidates. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 9(4), 412-428.
- Bakar, A. R., Zakaria, N. S., & Mohamed, S. (2011). Malaysian counselors' self-efficacy: Implication for career counseling. *International Journal of Business and Management*, 6(9), 141-147.
- Bakioğlu, F. ve Türküm, A. S. (2019). Psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışman özyeterliklerinin çeşitli betimsel özellikleri açısından incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 178-190.
- Balci, S. (2014). *Okul psikolojik danışmanlarının psikolojik danışma öz yetkinlikleri: kültürler arası bir çalışma* (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Bandura, A. (1977a). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191-215.
- Bandura, A. (1977b). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist*, 37(2), 122-147.
- Bandura, A. (1986). The explanatory and predictive scope of self-efficacy theory. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 4(3), 359-373.
- Bandura, A. (1989a). Regulation of cognitive processes through perceived self-efficacy. *Developmental Psychology*, 25(5), 729-735.
- Bandura, A. (1989b). Human agency in social cognitive theory. *American Psychologist*, 44(9), 1175-1184.
- Bandura, A. (1993). Perceived self-efficacy in cognitive development and functioning. *Educational Psychologist*, 28(2), 117-148.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: W.H. Freeman and Company.
- Bandura, A. (2000). Exercise of human agency through collective efficacy. *Current Directions in Psychological Science*, 9(3), 75-78.
- Barbee, P. W., Scherer, D., & Combs, D. C. (2003). Prepracticum service-learning: Examining the relationship with counselor self-efficacy and anxiety. *Counselor Education and Supervision*, 43(2), 108-119.
- Barnes, K. L. (2004). Applying self-efficacy theory to counselor training and supervision: A comparison of two approaches. *Counselor Education and Supervision*, 44(1), 56-69.
- Bernard, J. M., & Goodyear, R. K. (2019). *Fundamentals of clinical supervision*. USA: Pearson Publication.
- Bodenhorn, N., & Skaggs, G. (2005). Development of the School Counselor Self-Efficacy Scale. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 38(1), 14-28.
- Bohecker, L., & Doughty Horn, E. A. (2016). Increasing students' empathy and counseling self-efficacy through a mindfulness experiential small group. *The Journal for Specialists in Group Work*, 41(4), 312-333.

- Brown, C. H., Olivárez, A., & DeKruyf, L. (2017). The impact of the school counselor supervision model on the self-efficacy of school counselor site supervisors. *Professional School Counseling, 21*(1), 1096–2409.
- Burger J. M. (2006). *Kişilik*. (İ. D. Erguvan Sarıoğlu, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Butts, C. M., & Gutierrez, D. (2018). Dispositional mindfulness and personal distress as predictors of counseling self-efficacy. *Counselor Education and Supervision, 57*(4), 271–284.
- Camadan, F., Çaylak, B., Yılmazlar, O., Yılmaz, K. ve Gül-Kara, S. (2017). Psikolojik danışmanların yabancılaşmaları üzerinde öz yeterlik ve tükenmişliğin rolü. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6*(3), 1309-1330.
- Can, M., & Cantez, E. (2018). Üniversite öğrencilerinin mutluluk, psikolojik sağlamlık ve öz yeterlik düzeyleri arasındaki ilişki. *Aydın İnsan ve Toplum Dergisi, 4*(2), 61-76.
- Cashwell, T. H., & Dooley, K. (2001). The impact of supervision on counselor self-efficacy. *The Clinical Supervisor, 20*(1), 39–47.
- Chan, S. H. W., Yu, C. K.-C., & Li, A. W. O. (2020). Impact of mindfulness-based cognitive therapy on counseling self-efficacy: A randomized controlled crossover trial. *Patient Education and Counseling, 1-9*.
- Constantine, M. G. (2002). The relationship between general counseling self-efficacy and self-perceived multicultural counseling competence in supervisees. *The Clinical Supervisor, 20*(2), 81–90.
- Corey, G. (2008). *Psikolojik danışma, psikoterapi kuram ve uygulamaları*. (T. Ergene, Çev.). Ankara: Mentis Yayıncılık.
- Crockett, S., & Hays, D. G. (2015). The influence of supervisor multicultural competence on the supervisory working alliance, supervisee counseling self-efficacy, and supervisee satisfaction with supervision: A mediation model. *Counselor Education and Supervision, 54*(4), 258–273.
- Çapri, B. ve Demiröz, Z. (2016). Duygusal zeka düzeyi ve psikolojik danışma öz-yeterlik inançları arasındaki ilişkide etkili psikolojik danışman niteliklerinin aracı rolü. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12*(3), 1037-1048.
- Daniels, J. A., & Larson, L. M. (2001). The impact of performance feedback on counseling self-efficacy and counselor anxiety. *Counselor Education and Supervision, 41*(2), 120–130.
- Doğan Laçın, B. G., & Yalçın, I. (2019). Üniversite öğrencilerinde öz-yeterlilik ve stresle başa çıkma stratejilerinin bilişsel esnekliği yordama düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 34*(2), 358-371.
- Doğanülkü, H. A. (2019). *Psikolojik danışmanların mesleki bağlılıklarının bir yordayıcısı olarak psikolojik danışma öz-yeterliliği* (Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Durmuş, A. (2015). *Psikolojik danışmanların öz-yeterlilikleri ile iş doyumunu ve yaşam doyumları arasındaki ilişki* (Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Durmuşçelebi, M. ve Karayağz, Ş. (2018). Psikoloji eğitimi alan öğrencilerin duygusal zekâ ve psikolojik danışma öz-yeterliliklerinin incelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 9*(16), 79-108.

- Ekşi, H., Ismuk, E. ve Parlak, S. (2015). Okul psikolojik danışmanlarında iş doyumunun yordayıcısı olarak psikolojik danışma özyeterliği ve dinleme becerileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 84-103.
- Ender, Z., Saricali, M., Satıcı, S. A., & Eraslan-Capan, B. (2018). Is mindful awareness effective on hope, burnout and self-efficacy regarding school counsellors in Turkey? *British Journal of Guidance & Counselling*, 1-16.
- Erbaş, M. M., Koç, İ. ve Esen, E. (2020). Psikolojik danışman adaylarının süpervizyon sürecine ilişkin görüşleri: Bir durum çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 53, 183-205
- Erkan, Z. (2011). *Okul psikolojik danışmanı öz-yeterliğini yordamada eğitim yaşantılarına ilişkin memnuniyetin rolü* (Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Ernst, K., Bardhoshi, G. & Lanthier, R.P. (2017). Self-efficacy, attachment style and service delivery of elementary school counseling. *The Professional Counselor*, 7(2), 129-143.
- Eryılmaz, A. ve Mutlu, T. (2018). Gelişimsel Kapsamlı Süpervizyon Modeli'ne ilişkin psikolojik danışman adaylarının görüşlerinin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(65), 123-141.
- Fernando, D. M., & Hulse-Killacky, D. (2005). The relationship of supervisory styles to satisfaction with supervision and the perceived self-efficacy of master's-level counseling students. *Counselor Education and Supervision*, 44(4), 293-304.
- Fernando, D. M. (2013). Supervision by doctoral students: A study of supervisee satisfaction and self-efficacy, and comparison with faculty supervision outcomes. *Clinical Supervisor*, 32(1), 1-14.
- Fırıncı-Kodaz, A. ve Vural-Batık, M. (2018). Kurum deneyiminin psikolojik danışman adaylarının okul psikolojik danışmanı öz yeterlik algılarına etkisi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 902-929.
- Flasch, P., Bloom, A.D. and Holladay, K. (2016). Self-efficacy of counselor trainees in pre-practicum: a phenomenological study. *Counselor Practice*, 7(1), 1-20.
- Friedlander, M. L., Keller, K. E., Peca-Baker, T. A., & Olk, M. E. (1986). Effects of role conflict on counselor trainees' self-statements, anxiety level, and performance. *Journal of Counseling Psychology*, 33(1), 73-77.
- Gallo, L. L. (2018). The relationship between high school counselors' self-efficacy and conducting suicide risk assessments. *Journal of Child and Adolescent Counseling*, 1-17.
- Gündüz, B. ve Çelikkaleli, Ö. (2009). Okul psikolojik danışmanlarında mesleki yetkinlik inancı. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 119-133.
- Gündüz, B. (2012). Okul psikolojik danışmanlarında yetkinlik inancı ve Tükenmişlik. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(3), 1749-1767.
- Greason, P. B., & Cashwell, C. S. (2009). Mindfulness and counseling self-efficacy: The mediating role of attention and empathy. *Counselor Education and Supervision*, 49(1), 2-19.
- Halverson, S. E., Miars, R. D., & Livneh, H. (2006). An exploratory study of counselor

- education students moral reasoning, conceptual level, and counselor self-efficacy. *Counseling and Clinical Psychology Journal*, 3(1), 17-30.
- Hanson, M.G. (2006). *Counselor self-efficacy: supervision contributions, impact on performance, and mediation of the relationship between supervision and performance* (Doctora Thesis). Southern Illinois University, Carbondale.
- Hayran, Y. (2019). *Psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma özyeterliğinin duygusal okuryazarlık ve bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Iarussi, M. H., Tyler, J. M., Littlebear, S., & Hinkle, M. S. (2013). Integrating motivational interviewing into a basic counseling skills course to enhance counseling self-efficacy. *The Professional Counselor*, 3(3), 161-174.
- Ikonomopoulos, J., Vela, J. C., Smith, W. D., & Dell'Aquila, J. (2016). Examining the practicum experience to increase counseling students' self-efficacy. *Professional Counselor*, 6(2), 161-173.
- Interiano-Shiverdecker, C. G., Foxx, S. P., & Flowers, C. (2019). Acculturation domains and counselor self-efficacy. *Journal of Professional Counseling: Practice, Theory & Research*, 46(1-2), 48-63.
- İkiz, F. E. (2010). Psikolojik danışmanların tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Abi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 25-43.
- Jaafar, W. W., Mohamed, O., Bakar, A. R. & Tarmizi, R. A. (2009). The Influence of counseling self-efficacy towards trainee counselor performance. *International Journal of Learning*, 16(8), 247-260.
- Johnson, E., Baker, S. B., Kopala, M., Kiselica, M. S., & Thompson, E. C. (1989). Counseling self-efficacy and counseling competence in prepracticum training. *Counselor Education and Supervision*, 28(3), 205-218.
- Kandemir, M. (2017). *Psikolojik danışmanlar açısından terapötik ittifakın incelenmesi* (Doktora Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Kesicioğlu, O. S., & Güven, G. (2014). Okul öncesi öğretmen adaylarının özyeterlik düzeyleri ile problem çözme, empati ve iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 9(5). 1371-1383.
- Kissil, K., Davey, M. & Davey, A. (2015). Foreign-born therapists: How acculturation and supervisors' multicultural competence are associated with clinical self-efficacy. *Journal of Multicultural Counseling and Development*, 43(1), 38-57.
- Ko, S. F., & Rodolfa, E. (2005). Psychology training directors' views of number of practicum hours necessary prior to internship application. *Professional Psychology: Research and Practice*, 36(3), 318-322.
- Kocarek, C. H. (2001). *Understanding the relationships among counseling self-efficacy, anxiety, developmental level, coursework, experience, and counselor performance* (Doctora Thesis). Western Michigan University, Michigan.

- Koç, İ. (2013). *Kişiler arası süreci hatırlama tekniğine dayalı süpervizyonun psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma becerilerine, öz-yeterlik ve kaygı düzeylerine etkisi* (Doktora Tezi) Ege Üniversitesi, İzmir.
- Korkut-Owen, F., Acar, T., Haskan-Avcı, Ö. ve Kızıldağ, S. (2013). [Psikolojik danışma ve rehberlik programının mezunlar tarafından değerlendirilmesi](#). *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 354-372.
- Ladany, N., Ellis, M. V., & Friedlander, M. L. (1999). The supervisory working alliance, trainee self-efficacy, and satisfaction. *Journal of Counseling & Development*, 77(4), 447-455.
- Lam, S., Tracz, S., & Lucey, C. (2013). Age, gender, and ethnicity of counsellor trainees and corresponding counselling self-efficacy: Research findings and implications for counsellor educators. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 35(3), 172-187.
- Larson, L. M., Suzuki, L. A., Gillespie, K. N., Potenza, M. T., Bechtel, M. A., & Toulouse, A. L. (1992). Development and validation of the counseling self-estimate inventory. *Journal of Counseling Psychology*, 39(1), 105-120.
- Larson, L. M. (1998). The social cognitive model of counselor training. *The Counseling Psychologist*, 26(2), 219-273.
- Larson, L. M., & Daniels, J. A. (1998). Review of the counseling self-efficacy literature. *The Counseling Psychologist*, 26(2), 179-218.
- Larson, L. M., Clark, M. P., Wesely, L. H., Koraleski, S. F., Daniels, J. A., & Smith, P. L. (1999). Videos versus role plays to increase counseling self-efficacy in prepractica trainees. *Counselor Education and Supervision*, 38(4), 237-248.
- Leach, M. M., Stoltenberg, C. D., McNeill, B. W., & Eichenfield, G. A. (1997). Self-efficacy and counselor development: Testing the integrated developmental model. *Counselor Education and Supervision*, 37(2), 115-124.
- Lent, R. W., Cinamon, R. G., Bryan, N. A., Jezzi, M. M., Martin, H. M., & Lim, R. (2009). Perceived sources of change in trainees' self-efficacy beliefs. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 46(3), 317-327.
- Lent, R. W., Hackett, G., & Brown, S. D. (1998). Extending social cognitive theory to counselor training: Problems and prospects. *The Counseling Psychologist*, 26(2), 295-306.
- Lent, R. W., Hill, C. E., & Hoffman, M. A. (2003). Development and validation of the Counselor Activity Self-Efficacy Scales. *Journal of Counseling Psychology*, 50(1), 97-108.
- Levitt, D. H. (2001). Active listening and counselor self-efficacy: Emphasis on one microskill in beginning counselor training. *The Clinical Supervisor*, 20(2), 101-115.
- Lewandowski, K. (2019). *Predictability of supervisor characteristics and counselor anxiety on pre-licensed counselors' self-efficacy* (Doctora Thesis). Capella University, Minnesota.
- Lorenz, D. C. (2009). *Counseling self-efficacy in practicum students: Contribution of supervision* (Doctora Thesis). The Pennsylvania State University, Pennsylvania.
- Melchert, T. P., Hays, V. L., Wiljanen, L. M., & Kolocek, A. K. (1996). Testing models of counselor development with a measure of counseling self-efficacy. *Journal of Counseling & Development*, 74(6), 640-644.

- Meydan, B. (2014). *Bireyle psikolojik danışma uygulamasında Mikro Beceri Süpervizyon Modeli'nin etkililiğinin incelenmesi: Ege Üniversitesi örneği* (Doktora Tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Mohd-Noor, A. B. (2018). *The relationship of supervisory styles and differentiation of self to the counseling self-efficacy of counselors-in-training in the masters' level practicum* (Doctora Thesis). University of Mississippi, Mississippi.
- Mullen, P. R., Uwamahoro, O., Blount, A. J., & Lambie, G. W. (2015). Development of counseling students' self-efficacy during preparation and training. *The Professional Counselor, 5*(1), 175-184.
- Oh, S., Hahs- Vaughn, D. L., & Hagedorn, B. (2019). Exploring the relationships between counseling students' cultural factors, academic aptitude, and self- efficacy. *Counselor Education and Supervision, 58*(4), 257–277.
- Ooi, P. B., Wan Jaafar, W. M. B., & Baba, M. B. (2018). Relationship between sources of counseling self-efficacy and counseling self-efficacy among Malaysian school counselors. *The Social Science Journal, 55*(3), 369–376.
- Özer-Danış, G. (2019). *Psikolojik danışmanlar için terapötik ilişki eğitim programının geliştirilmesi ve etkililiğinin sınanması* (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Özgün, M. S. (2007). *Okul psikolojik danışmanlarının kişilik özellikleri ile mesleki öz-yeterlik beklentileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Özteke, H. İ. (2011). *İlköğretim okullarında çalışan psikolojik danışmanların sosyal karşılaştırma ve öz-bilinç düzeyleri ile psikolojik danışma öz-yeterlik inancı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Özteke-Kozan, H. İ. (2020). A qualitative approach to school counsellor self-efficacy: Sources and enhancement strategies. *Journal of Psychologists and Counsellors in Schools, 1*–17.
- Özyürek, R. (2009). Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik uygulamaları ve öğrencilere sağlanan süpervizyon olanakları: Ulusal bir tarama çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 4*(32), 54-63.
- Pajares, F. (1996). Self-efficacy beliefs in academic settings. *Review of Educational Research, 66*(4), 543–578.
- Pamukçu, B. (2011). *The investigation of counseling self-efficacy levels of counselor trainees* (Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Prindle, J. E. C. (2012). *Narrative reflecting team supervision: A literature review and quantitative examination of narrative reflecting team supervisions' impact on self-efficacy of counseling trainees* (Doctora Thesis). Oregon State University, Oregon.
- Reese, R. J., Usher, E. L., Bowman, D. C., Norsworthy, L. A., Halstead, J. L., Rowlands, S. R., & Chisholm, R. R. (2009). Using client feedback in psychotherapy training: An analysis of its influence on supervision and counselor self-efficacy. *Training and Education in Professional Psychology, 3*(3), 157–168.
- Romi, S., & Teichman, M. (1995). Participant and symbolic modelling training programmes: Changes in self-efficacy of youth counsellors. *British Journal of Guidance & Counselling, 23*(1), 83–94.

- Sali-Bilgiç, H. (2011). *Rebber öğretmenlerin (psikolojik danışmanların) öz-yeterlilikleri* (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Sarıkaya, Y. (2017). *Süpervizör rolleri, tarzları ve süpervizyon terapötik ittifakının psikolojik danışma öz-yeterliliği ile ilişkisi* (Doktora Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi ve Giresun Üniversitesi, Tokat, Giresun.
- Satıcı, B. (2014). *Psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma öz-yeterlik algularının mişah tarzları ve süpervizyon yaşantıları açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Schwartz, G. L. (2016). *The relationship of supervision variables to counseling self-efficacy and outcome expectations among practicing psychologists* (Doctora Thesis). Andrews University, Michigan.
- Schyns, B., & von Collani, G. (2002). A new occupational self-efficacy scale and its relation to personality constructs and organizational variables. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 11(2), 219-241.
- Senemoğlu, N. (2003). *Gelişim öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sharpley, C. F., & Ridgway, I. R. (1993). An evaluation of the effectiveness of self-efficacy as a predictor of trainees' counselling skills performance. *British Journal of Guidance & Counselling*, 21(1), 73-81.
- Sutton, J. M., & Fall, M. (1995). The relationship of school climate factors to counselor self-efficacy. *Journal of Counseling & Development*, 73(3), 331-336.
- Şeker, U. (2019). *Psikolojik danışman adaylarının problem çözme becerilerinin ve mesleki öz-yeterlik algularının özzerklik, süpervizyon yaşantıları ve meslek etiği ile ilişkilerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Tang, M., Addison, K.D., LaSure-Bryant, Norman, R., O'Connel, W. & Stewart-Sicking, J.A. (2004). Factors that influence self-efficacy of counseling students: An exploratory study. *Counselor Education and Supervision*, 44, 70-81.
- Taytaş, M. (2013). *Psikolojik danışmanların yeterliklerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Thériault, A., & Gazzola, N. (2006). What are the sources of feelings of incompetence in experienced therapists? *Counselling Psychology Quarterly*, 19(4), 313-330.
- Thompson, H., Frick, M., & Curtis, R. (2020). A multipoint qualitative analysis of group training: counseling student perspectives and self-efficacy. *The Journal of Counselor Preparation and Supervision*, 13(3).
- Tokyürekli, E. (2020). *Psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma yapmaya yönelik öz-yeterlik alguları* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Urbani, S., Smith, M. R., Maddux, C. D., Smaby, M. H., Torres-Rivera, E., & Crews, J. (2002). Skills-based training and counseling self-efficacy. *Counselor Education and Supervision*, 42(2), 92-106.
- Wade, E. D. (2019). *Counselor self-efficacy re-examined: Components of racial identity development and impostor phenomenon among counseling graduate students of color* (Doctora Thesis). Northern Illinois University, Illinois.

- Wei, M., Tsai, P.-C., Lannin, D. G., Du, Y., & Tucker, J. R. (2015). Mindfulness, psychological flexibility, and counseling self-efficacy: Hindering self-focused attention as a mediator. *The Counseling Psychologist*, 43(1), 39–63.
- Whittaker, S. M. (2004). *A multi-vocal synthesis of supervisees' anxiety and self-efficacy during clinical supervision: Meta-analysis and interviews* (Doctora Thesis). Virginia Polytechnic Institute and State University, Blacksburg.
- Yaka, B. (2005). *Psikolojik danışmanların temel psikolojik danışma becerilerine ilişkin yeterlik düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Yam, F. C. (2014). *Psikolojik danışma öz yeterliği: kişilik özellikleri, durumluk-süreklilik kaygı düzeyleri ve geçmiş eğitim yaşantıları* (Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Yam, F. C. (2018). Psikolojik danışmanların tükenmişlik düzeyleri, iş doyumunu/mesleki memnuniyet düzeyleri ve psikolojik danışma öz yeterlikleri: Türkiye’de yapılmış araştırmaların incelenmesi. *Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 70, 110-131.
- Yayla, E. (2016). *Psikolojik danışmanların etkili psikolojik danışman niteliklerinin psikolojik danışma öz-yeterlik algularına göre incelenmesi: İzmir ili örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Yenice, N. (2012). Öğretmen adaylarının öz-yeterlik düzeyleri ile problem çözme becerilerinin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(39), 36-58.
- Yerin Güneri, O., Owen, D.W., Korkut-Owen, F., Sun-Selşik, Z.E., Çağ, P., Aydın, G. ve Ünlü-Kaynakçı, F.Z. (2018). Video modellemenin psikolojik danışma tekniklerinin öğretilmesinde kullanılması: Bir pilot uygulama. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 8(50), 29-57.
- Yıldız-Yüksel, H. (2017). *Psikolojik danışmanların algıladıkları yıldırma davranışları, tükenmişlik düzeyleri ve psikolojik danışmadaki öz yeterliliklerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Yıkılmaz, M., Şahin, E.E., Özer, Ö. ve Altınok, A. (2016). Üniversite öğrencilerinde psikolojik danışma sürecini erken bırakma: Nedenler ve öneriler. *Psikoloji Çalışmaları*, 36(1), 1-20.
- Yiyit, F. (2001). *Okul psikolojik danışmanlarının yetkinlik beklentilerini ölçmeye yönelik bir ölçek geliştirme çabası* (Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Yüksel, K., Diken, İ. H., Aksoy, V. ve Karaaslan, Ö. (2012). Rehber öğretmen adaylarının özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberliğe ilişkin öz-yeterlik algıları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(31), 137-148.
- UNESCO. (2013). *World Heritage list*. <http://whc.unesco.org/en/list> adresinden erişildi.

Extended Abstract

Introduction: Self-efficacy perceptions of psychological counselors are an important concept for them to carry out their profession professionally and effectively. In order to better understand counseling self-efficacy, it is necessary to examine the concept of self-efficacy.

When it comes to self-efficacy perception, the first name that comes to mind is Albert Bandura. This concept, used by Bandura (1977a) for the first time, expresses individuals' beliefs in themselves about how successful they will be in terms of what should be done in the encountered situations (Bandura, 1982). The concept of self-efficacy has been adapted to different areas. Its adaptation to the field of counseling was made by Larson and Daniels (1998), and it was defined as the belief of psychological counselors in their capacity to conduct effective counseling sessions with their clients in the near future.

Larsons (1998) developed a Social Cognitive Model for psychological counselor training based on Bandura's Social Cognitive Theory. According to this model, psychological counselors' thoughts about themselves are as important as their skills and reactions. The self-efficacy of psychological counselors plays an intermediary role between knowing what to do during the counseling and applying them. There is a reciprocal relationship between psychological counselors' personal agency factors, performances, and training environment. *Personal agency factors* of psychological counselors are the characteristics belong to the counselors such as their predisposition to counseling skills, knowledge, goals, expectations, and beliefs (Larson, 1998; Larson & Daniels, 1998). *Training environment* is the atmosphere in which counseling and supervision practices are performed. *Performances* are the actions demonstrated in counseling sessions and supervision. This relationship is entitled as "triadic reciprocal causation" as in Bandura's theory (Larsons, 1998).

Larsons (1998) adapted the 4 sources of self-efficacy expressed by Bandura to counseling self-efficacy and stated that the sources of counseling self-efficacy are mastery experience, social persuasion, modeling, and affective arousal. Mastery experience is the accomplishments of psychological counselors in their practices. Modeling is the observation of other counselors as models. Social persuasion consists of the feedback given by supervisors to psychological counselors. Affective arousal refers to the feelings psychological counselors experience during counseling practices such as anxiety, fear, and excitement (Larson, 1998).

Method: In this study, a literature study on counseling self-efficacy perceptions of psychological counselors was conducted and the results of the research were presented in the form of a review.

Results: Considering the studies on counseling self-efficacy, it is seen that there are quite a lot of regression, correlational and qualitative studies. When meta-analysis studies on counseling self-efficacy were examined, it was seen that there was only one study (Whittaker, 2004). Counseling self-efficacy has been considered with various variables. There are important research results studying counseling self-efficacy with the variables of experience, performance, internship duration, courses related to counseling, supervision and educational level, and finding significant relationships as a result.

Discussion & Conclusion: In order to increase the self-efficacy of psychological counselors, it is considered that arrangements should be made on the factors which may be related to the counseling self-efficacy of the students, such as the content, duration of the courses, and the number of students in the guidance and counseling programs. Additionally, so as to make the supervision process more effective, arrangements related to undergraduate education can be made such as experienced faculty members' being supervisors, leaving the choice of supervisor to the students' preference in order to establish positive relationships with the supervisor. Providing training for psychological counselors who are in working life, especially within the scope of in-service training, by faculty members at university, doing plannings to receive supervision from their colleagues who are experienced and can conduct effective counseling sessions, matching of counselors who can supervise and receive supervision for school counselors on a school basis can improve their self-efficacy. In addition, considering that meta-analysis, review and experimental studies are few in number, in other studies to be carried out, these methods can be used to contribute to the literature.